

Els darrers anys del franquisme a partir de la revista *Nova Joventut*. Inca 1970-1974

1.- El context històric

Des de fa 125 anys, sense gaires interrupcions, Inca ha disposat d'alguna publicació periòdica pròpia. Tal volta, el període més llarg durant el qual Inca no va tenir premsa pròpia va des de la desaparició del setmanari *Ciudad*, als anys seixanta del segle passat, fins a l'aparició del setmanari *Dijous* el 1974. Durant aquests més de deu anys només es disposa d'una publicació periòdica pròpia, la revista *Nova Joventut* que s'editava des de la parròquia de Santa Maria la Major, però amb una intenció d'anar més enllà del butlletí d'un grup social determinat.

Aquesta publicació s'edità, com hem dit, des de la parròquia de Santa Maria la Major d'Inca, entre 1970 i 1974, període que coincideix amb els darrers anys del franquisme, gràcies a la iniciativa d'un grup de joves entre els quals es trobava un grup de sacerdots compromesos ja en altres activitats relacionades amb la joventut. A més, en l'aparició d'aquesta revista, hi coincidiren diverses circumstàncies. La revista sorgia com una iniciativa d'una generació de joves, la de final dels 60 i principi del 70 del segle XX, que no havia viscut directament la Guerra Civil, i la postguerra ja els quedava molt lluny. Formalment es vivia dins els esquemes de la dictadura, però a la pràctica ja s'havien obert espais que feien possible petites expressions de llibertat. Foren anys durant els quals, a Espanya, va aparèixer el concepte "joventut" entès com un grup diferenciat i generador de modes, gustos i moviments culturals alternatius. El 1970, només havien passat

dos anys dels fets del Maig Francès. El 8 de desembre de 1965, Pau VI havia clausurat el concili del Vaticà II, un concili que capgirava l'església catòlica i promocionava l'aparició de capellans compromesos amb el canvi social. A tot això, s'hi ha d'afegir que, a principi dels anys 70 del segle XX, a Inca, encara, es vivien els anys daurats de la indústria del calçat i es feia patent l'arribada d'un gran nombre d'immigrants peninsulars que cercaven feina a la indústria, però, ja també, en el sector turístic.

És dins aquest context que neix *Nova Joventut*, una revista per a joves i guiada des de la parròquia de Santa Maria la Major amb l'objectiu d'oferir informació, oci i cultura a aquest grup de població. Ja en el primer número d'octubre de 1970, Mateu Ferrer afirma que a Inca "le faltan centros donde pueda desarrollarse (la juventud) o sea centros de reunión y diversión". L'editorial del mes de novembre de 1970 es dirigia clarament als joves d'Inca i deia "tu eres joven de alma y cuerpo, nuestra revista, que iremos superando, tiene que ser joven, su contenido vivo, alegre y dinámico a la moda y altura de nuestra necesidad y parroquia". Per tant, no és estrany que la revista funcionàs també com a òrgan publicitari de moltes activitats que realitzava la parròquia per als infants i joves.

2.- Estructura de la revista

En els primers números, mostrava una estructura, una imatge i una realització molt rudimentària. Es varen publicar 41 números entre octubre de 1970 i abril de 1974. Durant els mesos de juliol i agost es publicava un sol número. En un principi, s'imprimia sobre fulls de mida foli per una sola cara mitjançant una multicopista. A partir de setembre de 1972 ja s'utilitzaven sistemes més moderns i s'imprimia a doble cara. Sabem que el juny de 1971 s'editaren 200 exemplars i que, entre juny de 1971 i juny de 1972, se n'editaren una mitjana de 320 exemplars cada mes. El juny de 1973 tenia 377 subscriptors.

Durant el primer any d'existència de la revista no sabem certament qui la dirigia. Però en el número de juny de 1971 s'analitza el funcionament de la revista: s'anomena Miquel Font com a director, tot i que Santiago Cortès és tractat com a creador de la revista; Joan Perelló, aleshores, és un dels redactors més importants; Rafel Reus realitza les tasques de mecanografia i alguns articles; Pau Rebassa realitza els dibuixos; Llorenç Sastre Seguí s'encarrega de la secció musical; Jaume Alorda, de la secció d'humor. De les incerteses inicials es passa a una estructura més professional a partir del número de setembre de 1971. En aquell moment, apareix publicat el llistat de membres de la revista:

"Director: Rafael Reus. Administrador: Miguel Font. Secretaría: Magdalena Rotger. Equipo de confección: Rafael Gayá y Guillermo Coll. Redactor jefe: Santiago Cortés. Redactores: Rdo. Juan Coli, Rdo. Juan Perelló, Lorenzo Sastre, Bartolomé Aloy, Luis Maicas, Pere Rayó."

En el número d'octubre de 1971 es veu que la revista inicia una renovació profunda. Es vol donar un caràcter més seriós a la publicació. La portada ja no és un simple foli, sinó una tapadora més gruixada i impresa a dos colors amb un

dibuix del pintor Guiriguet. Passat un any, en el número de setembre de 1972, la revista encara millora més. Comença a editar-se impresa a doble cara i amb una nova portada, en aquesta ocasió amb un dibuix obra de l'artista Pedro Gelabert. L'edició està molt més estructurada i ordenada, amb un índex a la pàgina dos i una manxeta a la qual apareix el personal que elabora la revista:

“Director: Rafael Reus. Redactores: Juan Perelló Sansó, Jaume Alorda Estrany, Guillermo Coll Morro, Santiago Cortés Forteza, Rafael Gayá Torrens, Gabriel Pieras Salom, Gabriel Pieras Seguí, Lorenzo Sastre Seguí, Andrés Quetglas Martorell. Administrador: Miguel Font Perelló. Portada: Pedro Gelabert. Imprime: CECOMS”.

En el número d'octubre-novembre de 1973, a pocs mesos de la desaparició de la revista, la direcció passa a mans de Guillermo Coll i l'equip de redacció que apareix a la manxeta canvia considerablement, encara que a l'interior de la revista hi segueix havent, més o manco, els mateixos redactors.

Com s'ha dit més amunt la revista desapareix a principi de la primavera de 1974 quan, segurament, la publicació havia assolit la màxima qualitat en l'edició i en l'elaboració dels continguts, quan l'ús del català començava a ser habitual¹ i quan, després de quatre anys, s'havia aconseguit un nombre de subscriptors i lectors fidels. La desaparició de la revista tal volta s'ha de relacionar amb l'aparició, uns mesos després, del setmanari *Dijous* en el qual, posteriorment, antics redactors de *Nova Joventut* hi participaren activament.

3.- La societat i la joventut inquera (1970-1974)

L'objectiu d'aquesta comunicació és analitzar la societat inquera i, per extensió, la de Mallorca, a partir de l'anàlisi dels continguts de la revista *Nova Joventut*. En definitiva s'ha utilitzat aquesta publicació per respondre els següents interrogants: què preocupava, què ocupava, què interessava, què criticava, què defensava la joventut inquera de fa quatre dècades.

En primer lloc, els joves inquers s'interessaren pel moviment *hippy* i contracultural. El març del 1971 la revista publicà un extens article realitzat per alumnes del Col·legi Sant Vicenç de Paül sobre un viatge d'estudis que feren a Eivissa i expliquen amb tot detall com han vist el moviment *hippy* a l'illa pitiüsa. El maig del 1971 publicà un article en defensa d'aquest moviment i del qual oferia una extensa i ben elaborada explicació:

“El movimiento hippie es una de tantas formas de protesta... Los antiguos ideales que parecían la sustancia del movimiento fueron: oposición a la guerra de Vietnam, la discriminación racial y la reacción contra la presión de la sociedad de consumo. Hoy más bien son: la no violencia y hermandad y la economía vital”.

1. Durant el primer any la revista es publicà pràcticament tota en castellà. En aquests primers moments només utilitzava el català Pere Rayó i la secció d'humor. No obstant això, lentament el català amplià el seu espai i des de la revista es tenia clara la defensa de la llengua catalana. Per exemple, en el número d'octubre de 1971 es deia “si no nos cuidam noltros d'una cosa tan pròpia com és la nostra llengua, els castellans gallegos o andalusos no se n'encuidaran.”

El novembre del 1971 publicà un reportatge sobre el Maharishi Mahesh Yogi, guru indi que va influir en la música dels Beatles a final dels anys 60, el qual, precisament, la tardor de 1971, va visitar Mallorca i va organitzar una trobada per a centenars de seguidors a Cala Antena per explicar el seu mètode d'“instrospección transcendental”. La revista també fou receptiva a altres moviments contraculturals i el maig del 1971 defensà l'autoestopisme dient:

“pues creemos que el hecho que circulen por nuestras carreteras infinidad de coches con varios asientos vacios ya en sí es una justificación... pero sobretudo es interesante por lo que tienen de relaciones humana no sólo por convertir en conocidos los que antes eran desconocidos, sino por algo realmente original del autostop que nos atraviesa a definirlo como escuela de confianza en el hombre”.

Dins el moviment contracultural s'englobava la lluita contra la guerra del Vietnam. L'abril de 1972 la revista publicà un article antibèl·lic i contrari a l'actuació nord-americana al país asiàtic: “Los culpables de este genocidio son los militares, desde el comandante general, hasta el piloto que deja caer las bombas, pero no menos culpables son los fabricantes de Napalm.”

També la revista fou un altaveu del moviment de la Nova Cançó i en un article sobre música actual es deia que Maria del Mar Bonet havia aconseguit molta fama ja que “actúa en la pequeña pantalla, en Estudio Abierto y A Todo Ritmo... En la clasificación del segundo Fotogramas de plata para el mejor cantante obtuvo un destacado tercer lugar”. La classificació del premi Fotogramas d'aquell any va quedar de la següent manera: primer premi per a Mari Trini, segon per a Joan Manel Serrat, tercer per a Maria del Mar Bonet, quart per a Raphael i cinquè per a Ovidi Montllor. La mateixa revista *Nova Joventut* va organitzar concerts a Inca. El febrer de 1972 anunciava la celebració d'un recital “de canción en lengua mallorquina”. L'abril de 1972 publicà una notícia sobre l'actuació, en el local parroquial, del pobler Nofre Pons, el qual interpretà cançons de Serrat i Llach. El maig de 1972, publicà la notícia de l'actuació del cantant local Antoni Ramis, que oferí al públic un concert de música folk.

En el número de juliol-agost de 1972, es va fer ressò de l'exitosa actuació a Inca de Raimon publicant una entrevista a aquest cantautor. El gener de 1973, publicà una extensa entrevista a Maria del Mar Bonet, que havia actuat també a Inca en un concert organitzat per persones properes a la revista. En aquest concert també actuaren els cantants locals Bernat Forteza i Tomeu Ramis.

També la revista fou portaveu d'una idea de defensa de la llengua catalana i de la cultura pròpia de Mallorca, tot i que la major part de la revista es redactava en castellà. El gener de 1972, un article afirmava “hoy en día nos estamos volviendo más y más extravagantes, uno de los hechos que lo atestiguan es quizás el desprecio que sentimos ante las cosas de nuestra propia tierra, pueblo, lengua, etc.”. El mes anterior, el desembre de 1971, Pere Rayó havia estat més contundent respecte a la situació cultural local i afirmava: “La nostra ciutat d'Inca pareix morta d'inquietuds culturals pròpies.”

Amb motiu de la festa de Sant Antoni de l'any 1972, es deia “en cambio en

nuestra ciudad parecen empeñados en que desapareciera la fiesta de Sant Antoni o que al menos los inquenses vayan a celebrarla por los pueblos vecinos. Hasta hubo un importante colegio de nuestra ciudad que no concedió vacación este año". La decadència de certes activitats culturals o d'oci que fins llavors havien estat ben arrelades a Inca no passà desapercebuda per als integrants de la revista. En el número de gener de 1972, entrevistaren el president i el director de la coral l'Harpa d'Inca. Ambdós manifestaven la poca afició que hi havia llavors al cant coral:

"L'Harpa ha decaído un poco y no es por falta de interés de los orfeonistas, sino que hace falta que renovemos l'Harpa y que juntemos sangre joven con la ya existente para que todos juntos podamos elevar el nivel que le corresponde y que en sus días de esplendor tenía... El orfeón cuenta sólo con unos 20 cantores y tenemos muy pocos ensayos, a los cuales, muchas veces, no pueden acudir todos y nos resulta muy difícil aprender piezas nuevas".

El novembre de 1971 la revista alertava sobre la poca vitalitat que tenien les tres fires que precedien el Dijous Bo publicant la següent glosa: "Quan jo era nin petit/per veure fires venia/m'hi passava tot es dia/i unes hores de sa nit./Tot això n'és canviat/i ses fires van perdent/lo que ara agrada a sa gent/és futbol televisat."

Vista la preocupació sobre el tema cultural, el març del 1972, publicà una enquesta dirigida als joves a la qual hi havia preguntes com aquestes: "Què penses d'aquests que essent mallorquins parlen en castellà? Què opines de la missa, es tendria que dir en mallorquí o en castellà? Creus que a ses escoles s'haurien de donar classes de mallorquí?" Fins i tot l'autor de l'enquesta s'atreveix a demanar una pregunta que, encara ara, és tabú: "Creu vostè que noltros som catalans?" L'interès per la cultura catalana portà alguns membres de la revista a estudiar al biografia de Miquel Duran, el qual, a principi del segle XX, havia destacat per la seva defensa del català, per l'edició de diverses publicacions locals i per un desig de millora de la classe obrera. A partir del febrer de 1973, a aprofitant el XX aniversari de la seva mort, mensualment, Guillem Coll i Gabriel Pieras publicaren diversos articles per donar a conèixer l'obra de Miquel Duran.

Nostra Joventut contraposava el desconeixement de la cultura pròpia de Mallorca amb l'ascens d'una cultura més estandarditzada que oferien els mitjans de comunicació de masses. A l'editorial d'octubre de 1972, s'exposa el total desconeixement del poeta Costa i Llobera per part de la major part de la població mallorquina:

"si encuestásemos la población mallorquina, sobretodo a la nacida a partir de los años cuarenta a esta parte, preguntándoles: ¿quién es mn. Costa i Llobera? Bastantes, por no decir la mayoría, nos responderían que no lo saben; y sin embargo si les preguntásemos: ¿quiénes son Amancio, Carrasco, Santana, Víctor Manuel, Don Cicutá... nos responderían acertadamente. Es esto un claro exponente de nuestro bajo nivel cultural... Es verdaderamente de lamentar esta falta de conocimiento de nuestros propios poetas. Y cabe preguntarse: ¿Y si se desconocen los de casa, qué sucederá con los de fuera?"

El març de 1973 es publicà un comentari semblant que deia: "Els nostres joves se

senten més identificats amb els Beatles que amb Maria del Mar Bonet i més hereus 'del historial Hispano y de la Hispanidad' que fills i rebrots d'en Fivaller, de n'Ausiàs March i d'en Ramon Llull.”

La preocupació per la cultura pròpia s'acompanyà de manifestacions més “polítiques” i es parlava obertament de Països Catalans. Així el desembre de 1973, en un article firmat per Rafel Horrach, s'afirmava:

“l'estat actual en que es troben els Països Catalans, on vora la cultura catalana, hi ha la cultura oficial o castellana, és propens a confusions greus... vulguem o no vulguem, els convingui o no, som i volem ser qui som: un poble que, forjat en l'asprura de les ribes del Mediterrani, en els segle VIII i IX, branda com a propis una llengua, una història, uns costums... que es resisteixen a morir.”

Els mateixos promotors de la revista i amb la col·laboració de sacerdots de la parròquia de Santa Maria la Major organitzaren nombrosos actes culturals, de caire social i d'oci: concursos de betlems (*Nova Joventut*, gener de 1971), campanya a favor “de niños subnormales que tuvo lugar en nuestra parroquia y que recaudó la cantidad de 17.078 pesetas” (*Nova Joventut*, gener de 1971), excursions a la muntanya, taules rodones, campaments a la Victòria (Alcúdia) per a infants i joves, excursions amb bicicleta...

Des de *Nova Joventut* es donà suport a un grup de joves que s'autoanomenava *Sol Ixent* i que volia potenciar la cultura mallorquina. El febrer del 1972 aquest grup organitzà, en el centre parroquial, una conferència de Damià Ferrà Ponç sobre la literatura moderna a les Balears. L'abril del mateix any organitzaren una actuació d'un jove pobler, Nofre Pons, que cantà, en català, cançons de Serrat i Llach. La mateixa revista entrevistà Raimon quan, el 17 de juliol del 1972, actuà a Inca davant quasi un milenar de persones al col·legi de la Salle.

La religió també era un tema força tractat a la revista. Feia pocs anys que havia finalitzat el concili del Vaticà II. Una idea que pretenia reforçar el concili era la presència dels seglars dins l'Església. La revista tractà aquesta tema i el novembre de 1972 s'hi escrigué “...es un deber, cada día urge más, no es lícito cruzarnos de brazos. Nosotros los seglares debemos ser apóstoles”. El desembre de 1971 la revista publicava una extensa anàlisi sobre la situació de l'església postconciliar. Es deia que, durant aquell any:

“s'ha produït una evolució cap a una església més conciliar, hi ha hagut un augment de valentia i coratge que se demostra per plantejaments molt seriosos que s'han fet... Una notícia que ens podria interrogar fortament a nosaltres que ens deim cristians és la següent: 100.000 hippies s'han convertit a Jesús i han format un moviment denominat 'Revolució de Jesús'... i un poc més a prop nostre tenim el concili de Joves de Taizé on 2.500 joves de 35 països distints posen com a meta de les seves vides les següents idees viscudes: Crist ressuscitat ve a animar una festa dins lo més íntim de l'home, Crist ens prepara una primavera dins l'Església, Crist ens donarà coratge suficient per aquesta tasca”.

Finalment, un altre tema que tractà la revista fou el feminisme. El maig de 1971 tres dones joves entrevistaren Andreu París, llavors director de l'Escola

Industrial, i li demanaren quin era el paper de la dona a la societat inquera. París respongué dient:

“se habla mucho de incorporar a la mujer en puestos sociales mediante su entrada en sitios de trabajo, de política, etc. Actualment ha habido un cambio de mentalidad. Ya no es el hombre que le da a la mujer todo lo que necesita, sinó que es ella misma que va hacia delante. Creo que através de ‘Nova Joventut’ se podrá crear un centro donde alternen jóvenes de ambos sexos, diferentes de los que ahora hay”.

En un altre article de juliol-agost de 1972 es defensava un rol actiu de la dona dins la societat: “Hay que abrise camino en la sociedad mediante un reparto de responsabilidades familiares: los mismos derechos y deberes para con los hijos, para con los bienes y trabajos y las tarea educativas. Las mujeres debemos lanzarnos al mundo profesional en todos sus niveles.” Menys d’un any després d’aquest article, el maig de 1972, unes col·laboradores assídues de la revista exigien “destruir la típica y lamentable imagen de la mujer objecto... Mientras permanecemos solteras, casi todas, hoy en día, o trabajamos o estudiamos, y otras, las dos cosas a la vez. Sin embargo el porcentaje cambia radicalmente si miramos las mujeres casadas”.